

Normandie 60 år efteråt

av militärhistoriker Bertil Stjernfelt

Vad kan operation OVERLORD och Atlantvallen ha för militärvetenskapligt intresse efter kärnvapnets tillkomst, när stora kustinvasioner blivit föråldrade och när kustartilleriförsvar inte längre existerar i Sverige och utomlands? Svaret blir att världshistoriens största landstigningsföretag inrymmer mycket av den moderna stridens grunder

och tidlösa lärdomar t ex beträffande ledarskap och mänskliga reaktioner under svåra påfrestningar. Dessutom har ny intressant information kommit fram, sedan vissa dokument sent omsider befriats från sekretesstämpeln. Att spekulera i vad som skulle ha hänt om... öppnar svindlande perspektiv och anses numera inte vara ovetenskapligt.

Första vågen landstiger på Omaha Beach, där anfallet var nära att misslyckas.

Militärt studieobjekt, civil turistattraktion

Engångsföreteelse i atomåldern

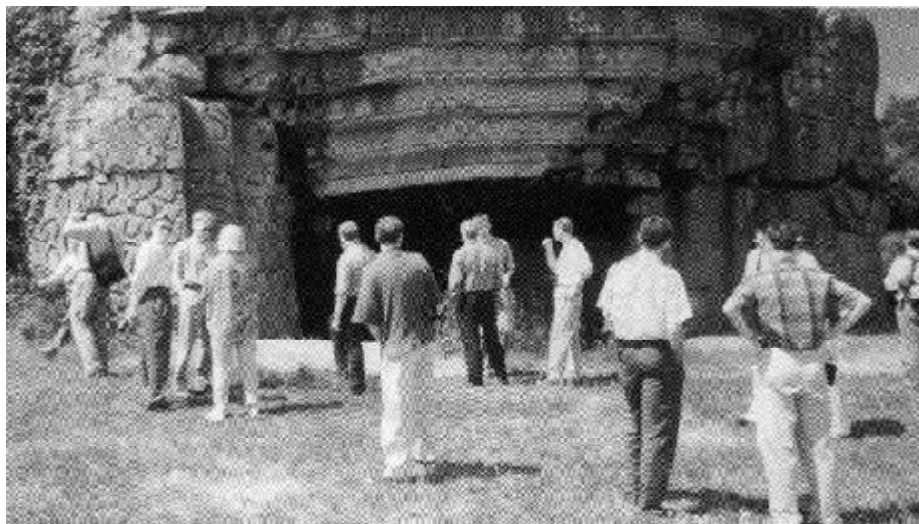
Andra världskrigets skrämmande slutackord, atombomberna över Japan, vände upp och ner på åtminstone en av krigskonstens grunder. Det skulle inte dröja länge förrän Förenta Staternas dåvarande försvarschef under presidenten, general Omar Bradley, som under landstigningen förde befälet över de amerikanska arméstridskrafterna, gjorde sitt uppseendeväckande uttalande. En operation som OVERLORD skulle bli omöjlig att utföra mot en motståndare som disponerade atombomben.

Den stora invasionen klassades där-

med som en passerad engångsföreteelse, varför militära erfarenheter därifrån skulle sakna värde i framtiden. Slagfältet Normandie kunde däremot bli ett nostalgiskt vallfärds mål för krigsveteraner och kanske en sevärdhet för turister.

Ändock blev snart studieresor till invasionskusten närmast en rutin för försvarets högskolor. Och när neddragningarna inom Försvarsmakten minskade möjligheterna för sådana studier på ort och ställe, fortsatte färderna dit med betalningsvilliga deltagare genom att andra organisationer tog vid. Här kan nämnas Reservofficersföreningen i Skåne, Militärföreningen på Gotland med förberedande studiecirkel och på andra håll FBU-föreningar m fl.

Högskoleelever ur marinen och armén besökte i juni 1994 invasionskusten, här batteri Marcouf. Enligt åtföljande dåvarande marinestabschefen Lars G Persson (fotot) tog de 120 löjtnanterna denna studieutbildning med stort allvar.

Svenskt Militärhistoriskt Biblioteks båda resor i år är sedan länge fulltecknade, vilket visar att denna trend fortsätter. Bokklubben, vår största militärhistoriska samslutning, har sedan 1997 genomfört åtta resor till Normandie. Och i juni 2004, sextio år efter den stora invasionen anordnas för Svenska Officersförbundets medlemmar en jubileumsresa dit. Det internationella intresset för att då besöka platsen för dagen D är redan nu mycket stort.

Tidlösa lärdomar

Pådrivande i det unika intresset för detta vändpunktsslag i andra världskriget har säkert varit riklig litteratur och många filmer i ämnet. Den tidiga succén ”Den längsta dagen” efter boken med samma namn samt ganska nyligen ”Rädda menige Ryan” kan anföras som exempel. En nyligen avslutad TV-serie ”Band of Brothers”, som inleddes med D-dagens stormning, har fått ampla lovord för sin äkthet. Sveriges Television infogade i sitt programblock *Minnesmästarna – 20 frågor* också invasionen i Normandie, såväl anfall som försvar. Inom ramen för ett dataspel producerades 2001 banan Omaha Beach. Nu har en videoserie med namnet Battlefield kommit ut täckande krigsåren 1939–1945. Av de 18 tvåtimmarsavsnitten behandlar två slaget om Normandie.

Visserligen har statsmakterna slagit fast att Sverige, som under andra världskriget och efterföljande kalla krig var invasionshotat, inte längre är det. Med den instuckna brasklappen – för de närmaste tio åren. I stället har den nya hotbild som

motiverar vårt existensförsvar blivit alltmer diffus. En nation med långt och vitalt kustterritorium måste dock i sin försvarsplanläggning även räkna med landstigningshot, inte från en massiv ”invasionskaka” modell Normandie utan från smärre, spridda och snabba sjö- och luftburna styrkor. I dessa brohuvuden kommer striden att utkämpas i stort sett efter samma kriterier som då. Vapnen förändras men människan bakom är densamma. Kravet på ledarskap och beslutfattande liksom informationsbehovet, logistiken och den ständiga friktionsfaktorn finns alltid med. Brister i underrättelseunderlaget försvårar en riktig läges- eller situationsförståelse. Ett vanligt misstag, att bedöma fiendens avsikter i stället för hans handlingsmöjligheter, är inte att förglömma. Det enorma erfarenhetspaketet från den stora invasionen har här mycket att ge.

Detta gäller särskilt Seinebuktsens stridsterräng, i stort sett oförändrad samt mycket lätt att hitta och röra sig i. Ärrade bunkrar med eldrören fortfarande pekande ut mot Engelska kanalen, bombkratrar, krigskyrkogårdar, museer och monument ger besökaren en realistisk slagfältsmiljö. När Normandie slutligen befriats, ville dess befolkning helst utplåna ockupationens förhatliga påminnelser i betong och stål. Men efter hand började man inse att dessa robusta krigsminnen skulle kunna ge pengar. Alltså en slags kompensation för en fyraårig ockupation följt av en våldsam befrielse.

Den sovande lilla byn Marcouf har fått ett visst uppsving, sedan invasions-

kustens enda moderna, tunga KA-batteri börjat röjas fram ur växtligheten. Det är en imponerande kuliss till guidens spännande stridsskildring. D-nattens 600 ton bomber inom själva batteriområdet, i gryningen artilleridueller och beskjutning av landstigningen samt senare effektiv markbromskloss mot framryckningen till den begärliga hamnen Cherbourg.

Inte Marcouf utan den befästa klipplattan Pointe du Hoc bedömde amerikanerna som det farligaste hotet mot sina båda landstigningssektorer. Det skulle därför undanröjas med trefaldig säkerhet. Här insattes i tur och ordning 124 tunga bombplan, två slagskepp med 600 granater och två rangerbataljoner. Efter en våghalsig storming av den branta klipplattan kunde konstateras att anfallsmålet var tomt på kanoner. Besökaren får en handfast lektion i underrättelsetjänstens betydelse¹.

I vilket av andra världskrigets stora slag kan man i dag på krigsskådeplatsen finna bättre spår av stridsförloppet?

Nytt om OVERLORD

Ultra kontra Enigma

Historien upprepar sig sällan, men mycket av det förgångna går igen i nuet och framtiden. Men framförallt erbjuder den dokumenterade historien ett ofantligt erfarenhets- och jämförelsematerial.

Lika riktigt som att historien sällan upprepar sig är att den aldrig kan sägas

vara slutgiltig eller definitiv. Ett gammalt men just nu aktuellt exempel är Birka i Mälaren. Färska arkeologiska fynd håller på att ändra och komplettera bilden av den första svenska stadens uppgång och fall. Ett annorlunda exempel erbjuder den stora invasionen i Normandie ett millenium senare. Långt efter det senaste världskrigets slut har restriktiva sekretessbestämmelser hindrat insyn i vissa dokument. Och när sådant källmaterial väl frisläppts har det knappast uppmärksammats och därmed föga påverkat vår uppfattning om händelser och orsakssammanhang. Sedan det avslöjats att de allierade medelst det brittiska chiffersystemet Ultra närmast kunnat läsa innantill i den tyska kryptomaskinen Enigma, har det hävdats att vissa viktiga delar av andra världskrigets historia måste skrivas om.

Helt nyligen publicerade den ansedda, populärvetenskapliga månadstidskriften *National Geographic* en 30-sidig uppsats under rubriken "Untold Stories of D-day". Visserligen saknas en konventionell referensförteckning, men den sakliga texten med högklassiga bilder, många av tidskriftens berömda dokumentärfotografer, ger framställningen intryck av väl underbyggda fakta. Ägaren National Geographic Society, grundat 1888 i Washington DC, har kallats världens största, ej vinstdrivande, naturvetenskapliga och pedagogiska organisation. Sällskapetets skrift utkommer på flera språk, nu också på svenska, och dess

¹ Stjernfelt, Bertil: *Alarm i Atlantvallen*, Hörsta, Militärlitteraturföreningen nr 205 och Marinlitteraturföreningen nr 47, Stockholm 1953, passim.

kvalificerade 40–50 miljoner läsare sägs garanteras en verklighet utan manipulation.²

Här nedan refereras kortfattat tre föga kända inslag i den stora invasionens förberedande och genomförande. Först det som kallats andra världskrigets största vilseledande operation. Vidare den tekniska kartläggningen och presentationen för de inledande landstigningsvågorna av de utvalda anfallssektorerna. Slutligen fullskaleövningen med skarp ammunition, som blev något av en katastrof.

Pattons spökarmé FUSAG

Först på 1980-talet släpptes dokument som avslöjade vidden av de allierades ansträngningar att hålla tyskarna i osäkerhet om det utvalda landstigningsområdet. De skulle genom en gigantisk, vilseledande dubbeloperation förledas till slutsatsen att huvudanfallet skulle insättas från Skottland mot Norge eller troligare över Engelska kanalens smalaste del Pas de Calais, den kortaste vägen till det tyska hjärtlandet. Överskeppningar i andra riktningar – läs Normandie – skulle uppfattas som skenföretag.

En imaginär armégrupp First US Army Group (FUSAG) på en miljon man skapades och förlades i Doverområdet mitt emot Calais. Som chef utsågs ingen mindre än pansargeneralen George Patton, vars fältherrerykte var grundmurat efter de tidigare landstigningarna i Nordafrika och på Sicilien.

I själva verket bestod armégruppen av endast fem verkliga divisioner, vilkas livliga verksamhet fingerade en väldig uppladdning i Doverområdet. Den intensiva radiotrafiken där följdes noga av tyskarna. Luftwaffes spaningsplan fotograferade mängder av stridsvagnar och förläggningsbaracker, armador av landstigningsfartyg och till och med en oljehamn. Det mesta var dock kulisser av trä, gummi och papper-maché. I England räddade tyska spioner sina liv genom att bli dubbelagenter. De försåg sina uppdragsgivare i Tyskland med en blandning av riktig och falsk information. Syftet var att ge fiendens högsta krigsledning uppfattningen att den väntade överskeppningen skulle kraftsamlas till Engelska kanalens smalaste del.

Med facit i hand kan man konstatera, att de allierades stora satsning på denna krigslist lyckades. Medan tyskarna i Normandie utkämpade en allt ojämnare kamp mot övermakten, stod fältmarskalk Erwin Rommels starka armé vid Pas de Calais med för fot gevär i väntan på huvudlandstigningen.

Hemligare än Top Secret

Samtidigt som de allierade byggde upp denna falska anfallsriktning, gjorde de allt för att hemlighålla sitt planerade storbrohuvud i Normandie. På ett tidigt stadium gavs Kanalinvationen täcknamnet OVERLORD. Men då plats och tidpunkt

² *National Geographic* utställning "De hundra bästa bilderna" visades våren 2003 på Naturhistoriska Riksmuseet och tidigare på andra platser i världen.

måste framgå i planer och order byttes det ut mot NEPTUNE, som felaktigt stundom fått stå för företagens marina del. Den första gemensamma planen för operationen är daterad den 12 februari 1944. Detta dokument liksom alla handlingar, som bar på en av krigets mest skyddade hemligheter – *var och när* – tilldelades en högre sekretessklass än den topphemliga, nämligen BIGOT. De som fick tillgång till dessa papper utsattes för en särskild säkerhetskontroll och kallades därefter ”bigoterade”.³

Sådana kvalificerat hemliga dokument som gällde själva landstigningen togs fram av isolerade specialenheter placerade bl a i ett Londonvaruhus och i staber utspridda över södra England. Det var där inhämtade underrättelser bearbetades och bl a förvandlades till flerfärgade detaljkartor av kvalificerade kartografer och tecknare. Uppgifter om Seinebuktsens ojämna havsbotten liksom sandprover från landstigningsstränderna togs fram av dykare. Den franska lokalbefolkningen som tvingades arbeta för ockupationsmakten kunde samtidigt kartlägga det växande strandhinderbältet. Via agenter och motståndsrörelsen förmedlades uppgifterna till England per radio eller brevduvor.

Så sent som månaden före D-dagen krävde de ansvariga för kartläggningen av strandtopografin att de för landstigning utvalda stränderna skulle flygfotograferas

från mycket låg höjd. Efter en flygning endast 10 meter över vattnet avslöjade bildanalysen en stor sanddyn, som visade sig vara ett maskerat pjäsvärn. Det infördes direkt på den aktuella BIGOT-kartan. Också avslöjades att vissa strandhinder i form av mot havet lutande trädstammar eller pålar hade en sk tallriksmina i toppen.⁴

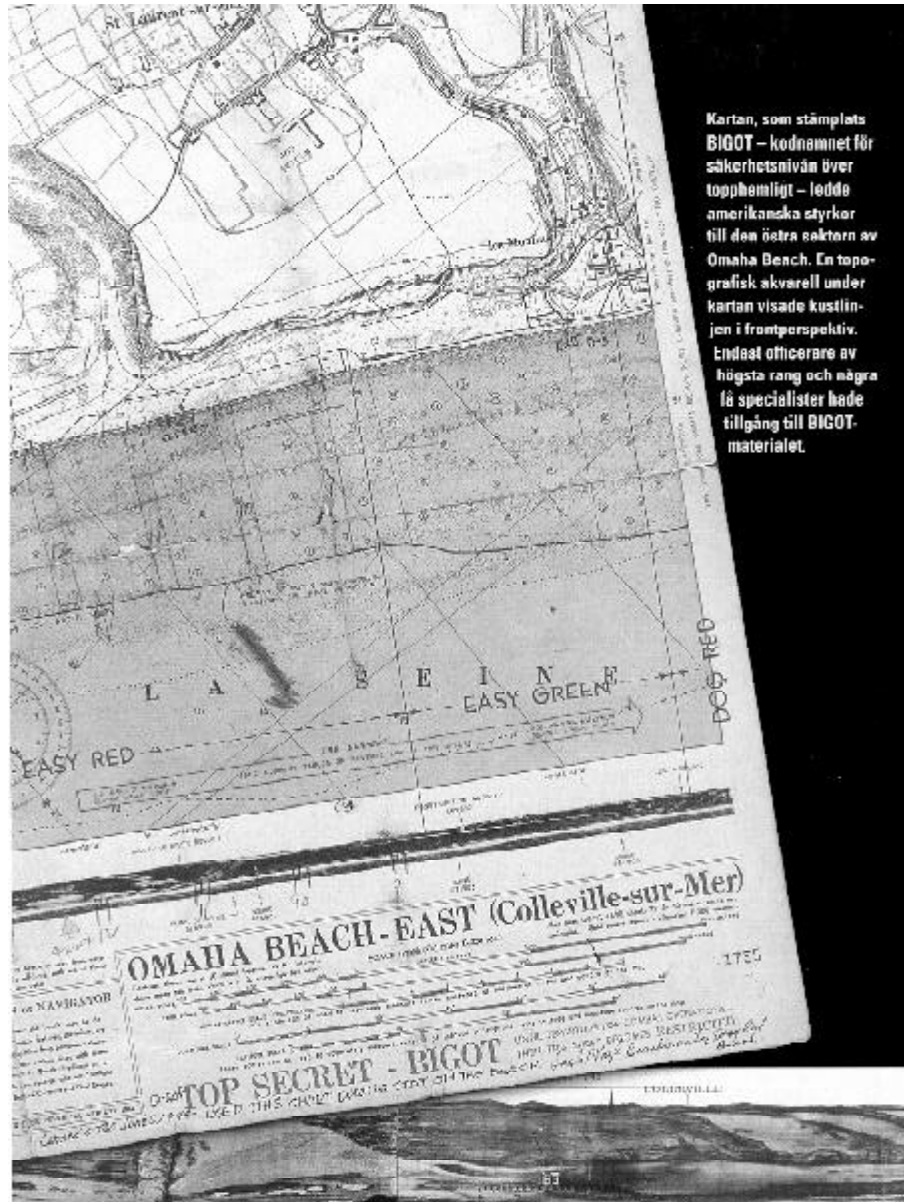
Det växande strandhinderbältet övertygade invasionledningen om att den första landstigningen måste ske vid lågvatten. Det skulle skona farkosterna men göra stormtrupperna mer utsatta för strandförsvarets eld.

Generalrepetitionen – en katastrof

Eftersom både platsen och tidpunkten för den stora invasionen kunde utläsas i många BIGOT-dokument, var det av största vikt att sådana inte kom i orätta händer. Men just det kunde ha hänt vid den realistiska övningen TIGER, som ägde rum på Englands sydkust sex veckor före D-dagen. Platsen, Slapton Sands nära Plymouth, hade valts på grund av sin geografiska likhet med det utsedda landstigningsområdet i Normandie. Övningen med skarp ammunition samt deltagande 30 000 man och 300 fartyg skulle bli sluttet. *Supreme Commander Allied Expeditionary Force*, den fyrsedan femstjärnige USA-generalen Dwight D Eisenhower, följde generalrepetitionen från ett

3 Allen, Thomas B: ”Untold Stories of D-Day”, *National Geographic*, June 2002, s 8 och 12. – Det valda kodordet BIGOT hade man fått genom att vända bokstäverna i två ord – TO GIB. Dessa hade stämplat på alla papper tillhörande officerare, som skickades till Gibraltar för att invadera Nordafrika i november 1942.

4 Ibid, s 16, 17.

BIGOT-karta med bildtext infälld.

observationsfartyg.

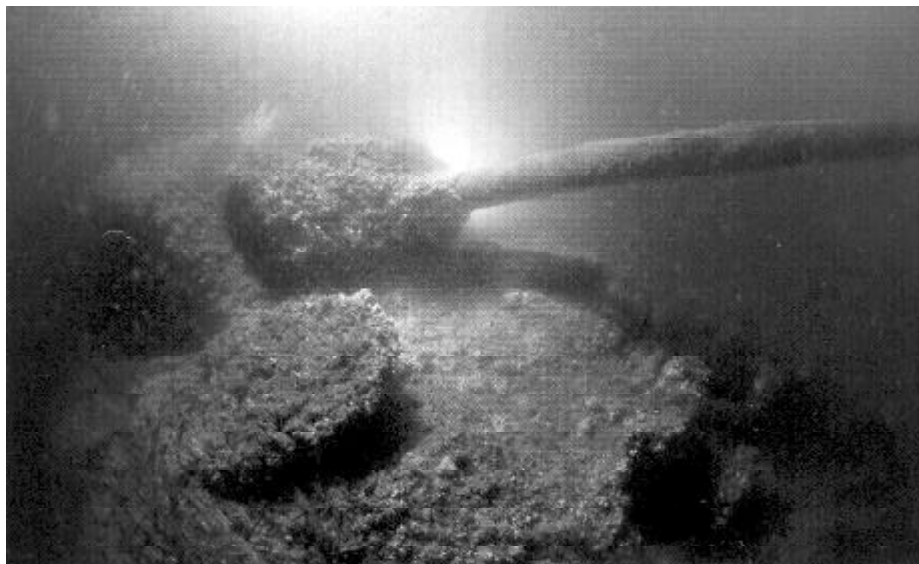
Det mesta gick snett. Flygunderstödet misslyckades, själva landstigningen höll ej tidtabellen och det uppstod förvirring i brohuvudet. Amfibiestridsvagnarna, varav minst en sjönk i den krabba sjön, sårade med sin eld egna soldater på stranden. Eisenhower återvände till sitt högkvarter djupt bekymrad över hur det skulle gå på D-dagen.

Men det skulle bli värre än så. Vid tvåtiden på natten den 28 april angrep plötsligt nio tyska motortorpedbåtar en konvoj av åtta amerikanska, fullastade landstigningsfartyg för stridsvagnar (LST). De var

på väg längs engelska kusten mot Slapton Sands för att landa i övningens nästa fas. Tre av dem träffades av de tyska torpederna och sattes ur spel. På en LST exploderade bränslet ombord och satte hela fartyget i brand. Dess inre fyllt med soldater och fordon förvandlades enligt ett ögonvittne till "en jättelik, rytande ugn" med exploderande ammunition. För att göra pinan kort för de chanslösa männen stängde man luckorna till vagndäcket.

De fem återstående fartygen fick order att fortsätta, men en LST vände på eget

Undervattensarkeologer från US Naval Historical Center genomför en undersökning av vrak utanför de amerikanska landstigningsstränderna OMAHA och UTAH, "Graveyard of the D-Day Armada". I National Geographics juni nummer 2002 presenteras fem högklassiga undervattensfoton. Detta visar en amfibiestridsvagn sjösatt sex kilometer från stranden men sänkt av den krabba sjön.

bevåg för att leta efter överlevande. Man lyckades rädda 132 man och noterade att många av de döda flöt på sitt uppblåsta livbälte med huvudet nedåt. Tydligt hade det inte trängit igenom att bältena skulle dras upp under armhålorna och inte bäras runt midjan. Denna bistra läxa räddade säkert många liv D-dagen.

Totalt blev TIGER-övningens förlust i människoliv 749 sjömän och soldater. Med bortfallet av de tre stora landstigningsfartygen för stridsvagnar eliminerades hela den reserv som man hade inför störanfallet i Normandie. Så små var marginalerna. General Eisenhower och hans invasionsstab stod inför en militär mardröm. Det gällde att för både fienden och de egna hemlighålla detta fatala facit av den väldiga landstigningens generalrepetition. Det vidtog så extraordinära säkerhetsåtgärder att de katastrofala detaljerna förblev okända långt efter kriget. I Eisenhowers slutrapport om invasionen och den fortsatta befrielsen av Västeuropa berörs kortfattat fullskaleövningen. Där sägs att den olyckliga förlusten av människoliv vid sänkningen av två LST berodde på frånvaron av en eskortjagare, som skadats vid en kollision under natten.⁵

Men invasionshögkvarterets största oro gällde inte det som gått snett under förövningen. Det allvarligaste var möjligheten att de tyska motortorpedbåtarna hade plockat upp överlevande, som bar på

information avslöjande platsen för D-dagens landstigning.

Några kontrafaktiska reflektioner

Högste chefens beslutvånda

Att väderleken utgör en lika viktig som osäker faktor vid överskeppningsföretag framgår bl a av att D-dagen i sista minuten måste uppskjutas 24 timmar. Invasionens mest laddade moment var enligt min mening, när den allierade expeditionstyrkans högste chef till slut skulle ge klartecken till eller ytterligare skjuta upp världshistoriens största landstigningsoperation.

Eisenhower, hans underbefälhavare och stab hade lyssnat till den avgörande väderföredragningen. Rådande, ovanligt dåliga väderlek skulle få ett tillfälligt avbrott på cirka 30 timmar. Skulle detta räcka för ett första fotfäste, ett tillräckligt brohuvud? Åsikterna bland land-, sjö- och luftstridskraftcheferna gick isär. Sedan blev det tyst; minuterna gick. Det har påståtts att den spände Eisenhower till slut klart och koncist gav ordern *OK, we'll go*. I själva verket förde han inför alla ett resonemang med sig själv. ”Jag är fullt och fast övertygad om att jag måste ge ordern... Jag gillar det inte men så är det... Jag förstår inte att vi skulle kunna handla på ett annat sätt.” – Sade han, reste sig och gick. Alla var ense om innebörden – *Go!* D-dagen blev därmed bestämd till tisdagen den 6 juni 1944.⁶

⁵ *Report by The Supreme Commander to the Combined Chiefs of Staff on the Operations of Europe of the Allied Expeditionary Force* 6 June 1944 to 8 May 1945, s 16,17.

⁶ Ryan, Cornelius: *Den längsta dagen*, Albert Bonnier, Stockholm 1962, s 58–60.

Virrvarr av vrak efter strandade landstigningsfarkoster och pontoner, sedan stormen rasat färdigt.

Ensam i sin husvagn skrev emellertid den ansvarige invasionschefen ner följande nederlagskommuniké, som låg i hans ficka denna dag. Texten ger i ett nötskal vanskligheten i hela företaget, där väderguden var jokern i leken.

”Våra landstigningar i Cherbourg- Le Havreområdet har inte resulterat i ett tillfredsställande fotfäste och jag har dragit tillbaka trupperna. Mitt beslut att anfalla vid denna tidpunkt och på denna plats var baserat på de bästa informationer, som stod till vårt förfogande. Trupperna, flyget och flottan gjorde allt som kan fordras av de-

ras mod och plikttrohet. Om någon skall klandras för detta försök så är det jag alena.”⁷

Den stora stormen

Stormtrupperna fick fotfäste och kunde säkra fem små brohuvuden, som snarast måste utvidgas och förenas för att kunna ta emot de två miljoner man med fordon och förråd som väntade på överskeppning. De naturliga inkörsportarna hamnarna hade måst avskrivas i öppningsfasen, eftersom tyskarna prioriterat kustartilleriförsvaret där. De avsågs senare erövras

⁷ Ibid, s 259.

från landsidan, om möjligt i användbart skick. Hamnkapacitet var ett måste för företagets fortsatta utveckling på Europas fastland. Följaktligen måste de allierade ta med sig egna hamnar!

Detta hamnproblem hade Churchill brottats med redan under första världskriget inför en tänkt landstigning på tysk kust. Men ett kvart sekel senare aktualiserade han sin okonventionella ide i ett memorandum eller rättare sagt en order. Projektet MULBERRY innebar att invasionsstyrkan skulle medföra byggnadselement för två konstgjorda hamnar av Dovers storlek. Flatbottnade, stora betongkassuner och blockskepp sänktes som långa vågbrytare inom den amerikanska respektive brittiska sektorn. Innanför förankrades pontonkajer samt pontonbroar och pirar som ledde till stranden.⁸

Den 19 juni, alltså tretton dagar efter dagen D, utbröt i Kanalen en rasande och oförutsedd tredagarsstorm, vars like inte skådats där på 40 år i sommarmånaden juni. Av de båda ännu ej färdiga hamnarna rådde den amerikanska värst ut. Den gick inte att reparera utan måste överges. Mer än 800 farkoster, pontoner m m av olika slag strandade och uppstaplade huller om buller bildade de landstigningshinder. Under dessa ödesdiga dygn orsakade vådret de allierade fem gånger större skada än tyskarna lyckats med under invasionens inledande 14 dagar.

Självfallet påverkade naturkrafternas ingrepp situationen i det ännu rätt obetydliga brohuvudet. Det kunde inte fyllas på med trupp, fordon och underhåll och därför heller inte utvidgas enligt de allierades tidtabell. Däremot gav de tre stormdygnen försvarssidan ett välbehövligt andrum. I sin rapport skriver Eisenhower att konsekvenserna var "so serious as to imperil our very foothold on the Continent."⁹

Osökt inställer sig en reflektion. Om det nyckfulla väderomslaget kommit en vecka tidigare, kunde resultatet blivit en katastrof för hela invasionsföretaget.

Om Hitler satsat på atombomben

En liknande effekt kunde ha uppnåtts, om Tyskland haft tillgång till operativa kärnladdningar, vilket Förenta staterna fick ett drygt år senare. Av rustningsminister Albert Speers memoarer framgår att Hitler inte ett ögonblick hade tvekat att sätta in atombomber mot England.

Under ett möte i april 1942 mellan Speer och generalöverste Friedrich Fromm, en av den tyska upprustningens toppar, hävdade den senare att det nu var möjligt att vinna kriget endast genom utveckling av ett vapen med helt nya verkningar. Ett vapen som kunde utplåna hela städer och kanske försätta den brittiska huvudön ur stridbart skick. Samtidigt gjorde chefen för Kruppverken landets rustningsminister

8 Wilmot, Christer: *The Struggle for Europe*, Collins, London and Glasgow, s 183.

9 Ibid, s 321, 322; Edwards, Kenneth: *Operation NEPTUN*, s 207–210.

uppmärksam på den försummade kärnforskningen. I USA däremot stod enligt tyskarna förmodligen stora tekniska och finansiella resurser till förfogande, varför man där redan torde ha ett försprång på detta område.

Hitler hade enligt Speer böjelse för det diletantiska och därtill bristfälliga begrepp om vetenskaplig grundforskning. Statschefens intresse för denna viktiga fråga försvann efter experternas bedömning att något resultat inte kunde väntas förrän om tre eller fyra år, då kriget måste vara avgjort. En insatsberedd tysk atombomb hade varit möjlig 1945, om alla resurser som satsades på långdistansraketer

(V1 och V2), tidigt ställts till förfogande. Men även i detta fall hade supervapnet kommit för sent för att sättas in mot den stora invasionen.¹⁰

Ändock är det frestande att spekulera över det ideala atombombmål som den militärt uppladdade engelska sydkusten utgjorde i juni 1944. Och vad resultatet blivit, om tyskarna kommit först med insats av detta vapen. Kanske låg den reflektionen bakom general Bradleys inledningsvis nämnda uttalande: ”En operation som OVERLORD skulle bli omöjlig att utföra mot en motståndare som disponerade atombomben.”

Summary

Normandy Sixty Years Afterwards

by *Military Historian Bertil Stjernfelt*

Only a few years after the Allied invasion of Normandy, the then Chairman of the US Joint Chiefs of Staff, General Omar N. Bradley, stated that an operation like OVERLORD would now be impossible to launch against an enemy who had the atomic bomb at his disposal. This statement classed the cross-channel invasion as a non-recurrent undertaking, implying as it did that the experiences gained from the greatest amphibious operation in world history would have no value in future.

In spite of this, field trips to the invasion coast have become next to routine for Swedish military colleges. The reason must be that this decisive operation still offers such valuable military lessons.

Moreover, new interesting information has come to light since certain important documents have, at long last, been declassified. Judging from sources now available we can conclude that the main reason for the success of the Allied landings in Normandy was that the Germans expected the invasion to be launched

¹⁰ Albert Speers memoarer: *Tredje riket inifrån*, Stockholm 1970, s 163–168.

against the Pas de Calais area. This route would have meant the shortest distance across the Channel and to the heartland of Germany. To strengthen Hitler's and his HQ's view of the impending threat, an imaginary army group was therefore created in the Dover area consisting only of some five divisions with mainly skeleton staffs and troops. Their deceptively untiring activity in the form of a Potemkin-inspired, sham concentration of troops was to prove highly successful.

The time and place of the great invasion has been characterized as the most protected secret of the war. During the planning phase, the operation was given the code name OVERLORD, later changed to NEPTUNE, when plans and orders had to be more detailed. These and other sensitive documents were assigned a special secrecy classification (BIGOT) – higher than top secret. It was extremely important that papers answering the questions *when and where* did not get into the wrong hands. Such a blunder, however, might well have happened six weeks before D-Day during the "dress rehearsal" of the Nor-

mandy invasion which took place on the south coast of England.

This full-scale, realistic exercise TIGER with 30 000 men and 300 ships went terribly wrong. Air cover failed, landing craft were late and confusion arose on the beachhead. Amphibious tanks had their guns wrongly trained and wounded soldiers on the beach. At least one of the tanks sank in choppy seas. General Dwight D. Eisenhower, Supreme Commander of the Allied Expeditionary Force, returned to his headquarters deeply worried about what the exercise augured for D-Day.

In my opinion the most crucial moment of the whole invasion was when Eisenhower had to decide on the final date for D-Day, already postponed for twenty-four hours. Would a temporary break in the unfavourable meteorological situation suffice to gain an initial foothold? What would have happened if the furious, unforeseen storm thirteen days after D-Day had come one week earlier? – Another question is – what if, in good time, Hitler had pinned his hope on a German atomic bomb?